

**Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 44

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXIX наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

Дуже важливою формою у своїй виховній роботі В. О. Сухомлинський вважав етичні бесіди. Матеріалом для цих бесід, за словами педагога, «є «Хрестоматія з етики» – понад тисяча маленьких оповідань і казок з яскраво вираженим філософсько-етичним змістом. ... Характерною особливістю кожного з оповідань і казок, які включено до вступного розділу «Хрестоматії з етики», є завуальована, прихована думка, осмислити яку може дитина, яка вже досягла певного ступеня емоційної вихованості». Для інших дітей педагог передбачає етичні бесіди які «пробуджують, виховують емоційну чутливість, учать пізнавати світ не тільки розумом, а й серцем». [5, с. 451]

-
1. Сухомлинський В. О. Бесіда четверта. Важкі діти. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 4. Київ: Радянська школа, 1976. С. 491- 526.
 2. Сухомлинський В. О. Гармонія трьох начал. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 5. Київ: Радянська школа, 1976. С. 569 - 578.
 3. Сухомлинський В. О. Людина неповторна. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 5. Київ: Радянська школа, 1976. С. 80 - 96.
 4. Сухомлинський В. О. Народження добра. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 5 Київ: Радянська школа, 1976. С. 217 - 223.
 5. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 1 – Київ: Радянська школа, 1976. С. 403- 641.
 6. Сухомлинський В. О. Суспільство і вчитель. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 5 Київ: Радянська школа, 1976. С. 108 - 122.
 7. Сухомлинський В. О. Учитель і діти. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 5. Київ: Радянська школа, 1976. С. 195 - 203.
 8. Сухомлинський В. О. Як любити дітей. *Вибрані твори в 5-ти т.* Т. 5 Київ : Радянська школа, 1976. С. 292 - 308.

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ПРАЦЯХ В. СУХОМЛИНСЬКОГО

Омельченко М.

У 2023 році виповнюється 105-а річниця від дня народження видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського, чії ідеї виховання молоді є цінними і для сучасного вчителя.

В наш час постійного реформування шкільної системи дедалі більше відчувається потреба духовного самовдосконалення особистості та розвинення інтелекту як найвищої соціальної цінності. Сучасні умови вимагають формування молодих поколінь з розвиненими творчими здібностями, які добре володіють усіма сферами спілкування. У старшій школі слово виступає засобом пізнання, спілкування, впливу на почуття дитини, а також є одним із найважливіших виховних засобів. Саме тому коли освітній галузі виникають ці питання, в практичному досвіді В. О. Сухомлинського можна знайти джерела і шляхи для їх успішного розв'язання.

Перш за все щоб стати освіченою людиною в цій галузі, окрім навчальних посібників і підручників, варто звернути увагу на «Сто порад учителеві». Ця книга спрямована на допомогу вчителям в організації навчально-виховного процесу в школі. Твір написаний у вигляді порад, кожна з яких присвячена окремим аспектам педагогічної діяльності: особливості педагогічної професії, організації навчального процесу, вихованню підростаючого покоління тощо. В. Сухомлинський стверджував, що «вчительська професія – це людинознавство, постійне проникнення, що ніколи не припиняється, в складний духовний світ Людини; і це є прекрасно – постійно відкривати в людині нове, вражатися новому, бачити людину в процесі її становлення». [3, с. 5]

Розглядаючи діяльність учителя, відомий педагог вважав, що джерелом його творчої індивідуальності є книга, особиста бібліотека. Він радить учителеві мати свою особисту бібліотеку, аби можна було повсякденно користуватися книгами, читати й перечитувати їх, зацікавлювати ними учнів. [2]

Актуальними для розвитку педагогічної науки і практики є розроблена В. О. Сухомлинським система виховання школярів засобами слова, через це він особливо високо цінував мудрі поради Я. Коменського та К. Ушинського, які наголошували на провідній ролі думки у вихованні особистості. Ідеї цих

педагогів В. Сухомлинський творчо розвинув у власній діяльності та вони знайшли відбиття в його педагогічних поглядах [2, с. 136].

Мовлення є однією з найважливіших форм виховання: воно служить способом пізнання навколишнього світу, способом спілкування, контролю емоцій і почуттів дитини, самовираження, самоствердження, створення краси. Чудодійним методом розвитку мовлення дітей називав В. О. Сухомлинський казку. За його словами, це «свіжий вітер, що роздуває вогник дитячої думки і мови». [2, с. 235] Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем, відкликається на події та явища навколишнього життя, висловлює ставлення до них.

Слід зазначити, що В. О. Сухомлинський скептично ставиться до «педагогіки рівних», яка передбачає безпосередній педагогічний вплив вчителя на учня, і явно віддає перевагу методу впливу на вихованця через колектив. Педагогічні погляди В. О. Сухомлинського відповідають ідеям екзистенційно-гуманістичної психології. Особливу увагу він приділяє педагогіці духовного співробітництва, індивідуальним бесідам, задушевним розмовам і розповідям, особистому прикладу педагога, що знайшло відображення в його працях. Він писав, що виховання колективу – це тонка робота, позначена увагою вихователя до кожної особистості, ніжним і людським дотиком до кожного серця, лагідною підготовкою кожної особистості до життя в колективі. [1, с. 43] «Нехай у нас буде більше вчителів, які знають вплив особистості на дитину, справжніх педагогів, які розуміють і сприймають, де закінчується територія духовного світу особистості, яку можна обговорювати в колективі». [3, с. 128]

Принцип духовного співробітництва та колективні форми навчання і виховання (колективна взаємодія) свідчать про те, що педагогічна система В. О. Сухомлинського спрямована як назовні, так і всередину, орієнтована на ціле, заснована на принципі природовідповідності, взаємодії з природним середовищем, що свідчить про спрямованість цієї педагогічної системи на

відкритість природному середовищу, обмін енергією і знаннями між педагогічним середовищем і природним оточенням.

Аналізуючи творчість В. О. Сухомлинського, можна зробити висновок, що він добре знав народну освіту, звичаї, культуру та історію українського народу. Завдяки цим навичкам педагог і вчений спромігся розкрити неповторний світ дитини. Багато вчителів і досі використовують його ідкї для винайдення найкращого способу зрозуміти дітей, правильно виховати та зацікавити до навчання.

-
1. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. *Педагогіка: хрестоматія* / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ: Знання-Прес, 2003. – 700 с.
 2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1977. 279 с.
 3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Київ: Радянська школа, 1988. 304с.

ЗМІНА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Колбін А., Беляк О. М.

Проблема ціннісних орієнтацій у сучасної молоді стає найбільш актуальною проблемою сьогодення, так як національна доктрина розвитку освіти, проголошує формування національних та загальнолюдських цінностей як пріоритету в державній політиці України. Розв'язання цієї проблеми і пов'язання з створення умов для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентно спроможної і процвітаючої держави.